

Tarih Okulu
Ocak-Nisan 2010
Sayı VI, 277-279.

Erkan Göksu, **Türk Kültüründe Silah**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2008,
484 sayfa, ISBN 978975377071, 28 TL.

İsa ERYILMAZ*

“Türkleri savaş meydanlarında üstün kılan en önemli unsurlardan biri, diğer milletlere nazaran daha gelişmiş ve daha etkili silahlar imal etmeleri ve bu silahları büyük bir cesaret ve maharetle kullanmış olmalarıdır. Türk silahlarının yapı ve teknik özellikleri, Türk medeniyetinin gelişmişlik seviyesini, kültürel özellikleri ise Türk kültürünün zenginliğini göstermesi bakımından üzerinde ciddiyle durulması gerekir. Nitekim çok farklı ve geniş coğrafyalarda hâkimiyet tesis eden Türklerin, Çin, Roma, Bizans vs. devletler karşısında üstünlük kurabilmelerine imkân tanıyan en önemli unsurun, kendine has özellikler taşıyan ve bu bakımdan başka toplumlar tarafından kullanılan benzerlerinden ayrılan Türk silahları olduğu muhakkaktır.” Sayın Erkan Göksu’nun bu eserine, Prof. Dr. Reşat Genç’ in yazdığı Takdim bahsi ile başlanmaktadır. (s. 11- 12)

“Savaş, insanın yaratılışından beri var olan bir olgudur. Tarih boyunca yaşanan bütün maddi ve manevi gelişmeler, bilimsel ve ahlakî ilerlemeler, insanlar arasında süre gelen savaşları yok etmeyi başaramamış, hatta gerek teknolojik gerekse fikrî bakımdan kuvvetlenmesine, yayılma alanı ve yıkım gücünü artırmasına sebep olmuştur. Türklerin tarih boyunca elde ettikleri askeri ve siyasi başarılarında, sahip oldukları gelişmiş silahların ve bu silahları kullanma konusundaki maharetlerinin büyük rolü olduğu görülür. Nitekim Türklerden bahseden bütün kaynaklar, Türklerin askerlik sanatındaki ustalıkları, savaşlarda uyguladıkları taktik ve stratejiler kadar, kendilerine özgü yapı ve teknik özellikleri olan silahlarından ve bu silahları ne derece etkili bir şekilde kullandıklarından bahsetmiş, Türklerle mücadele eden kavimlerin bu silahlar karşısında yaşadıkları şaşkınlığı, hayret ve hayranlıkla zikretmişlerdir.”

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı/Ortaçağ Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

İfadesiyle de ÖNSÖZ'üne başlayan Sayın Erkan Göksu, bu bahiste, genel olarak Türk kültürünün en önemli unsurlarından biri olan silahların önemi üzerinde durmuş ve bu hususta ülkemizde ve yurt dışında yapılan çalışmalardan bahsederek karşılaştırma yapmış ve ülkemizde, Türk silahlarının gerek akademik gerekse sanatsal ve sportif faaliyetler bakımından hak ettiği ilgiyi bulamamasından yakınmıştır. (s.13- 15)

Dr. Erkan Göksu'nun bu kitabının içindekiler kısmında, “Türk Kültüründe Silah” konusu toplam beş başlıkta ele alınmış, fakat biz, eseri okuyucuya daha rahat tanıtılabilmemiz dolayısıyla, bu başlıkların her birine bölüm diyeceğiz. Şu halde, eser toplamda beş ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler ve bu bölümlerin içerikleri şöyledir:

1- İnsan-Silah Beraberliğinin Kökenleri (s. 17- 54): Eserin ilk bölümünü teşkil eden bu kısımda yazar, insanın nerden geldiği ve kökeninin ne olduğu konularına cevap aramış ve bu hususta, çeşitli bilim adamları tarafından ileri sürülen görüşlere yer vermiştir. Ayrıca bu bölümde, şiddet ve savaşın tarihçesi üzerinde durulmuş ve bu konularda önemli fikirler öne süren düşünürlerin görüşleri açıklanmıştır.

2- İnsan-Silah İlişkisi (s. 55- 76): Bu bölümde ise sayın Göksu, insan-silah ilişkisinin tarihi seyri üzerinde durarak, “insanların kendilerini doğaya ve düşmanlarına karşı savunmak için geliştirdikleri araçlar” olarak tanımladığı silahın, tarih içindeki seyri hakkında bilgi vermiş ve insanlığın silahla hemhal olmasının sebepleri üzerinde durmuştur. Yine bu bölümde, silah-sanat ve silah-kültür ilişkisi konularında önemli bilgiler verilmiştir.

3- Türk Silah Kültürünü Belirleyen Unsurlar (s. 77- 125): Üçüncü bölümü oluşturan bu kısımda, Türk silah kültürünü belirleyen coğrafya, Türk bozkır kültürü, Türklerde savaş ve savaşçılık, strateji ve taktik konuları ele alınarak, derinlemesine işlenmiştir.

4- Eski Türk Silahları (s. 126- 369): Bu bölümde ise Göksu, eski Türk silahları hakkında bilgi verirken, silahları, hafif ve ağır silahlar olarak iki ana başlıkta incelemiştir. Hafif silahlardan, aynı zamanda Türk silah kültürünün en önemli unsurlarından birisi olan “Ok ve Yay” üzerinde durulmuş ve sırasıyla Kılıç, Mızrak, Gürz, Bıçak/Hançer, Balta/Teber, Sapan, Kement ve savunma araç ve gereçlerinden olan Zırh, Miğfer ve kalkan hakkında bilgi verilmiş ve bunların Türk kültüründeki rolleri üzerinde durulmuştur. Ağır silahlardan ise, Mancınık ve Arrâde, Çarh, Debbâde/Kule, Keş/Koçbaşı, Yanıcı-Yakıcı maddeler, Merdiven ve Kement üzerinde durulmuş ve konular hakkında

derinlemesine bilgi verilmiştir. Bu silahlar hakkında bilgi verilirken sadece yazı ile yetinilmemiş, şema ve resimler de okuyucuya sunulmuştur.

5- Türk Devlet Ve Toplum Hayatında Silahın Yeri (s. 370- 484): Eserin son kısmını teşkil eden bu bölümde yazarımız, Tabiiyet ve devlet sembolü olarak ok, Hâkimiyet, güç ve iktidar sembolü olarak silah, hanedan azasının yay kirişi ile idamı, Silahın resmî merasimlerde kullanılması, silahın dini hayattaki yeri, ok atma geleneğinin toplumsal ve dini mahiyeti, yemin (ant-kargış) ve silah, armağan olarak silahın yeri, miras hisselerini ayırma, kur'a, sayım, fal ve haberleşme aracı olarak silah, silahın aman verme, teslim ve itaat sembolü olarak kullanılması, silahın yer adı olarak kullanılması, güzellik, aşk ve silah konularını ele almış ve Türk kültüründe silahın yeri ve önemini ortaya koymuştur.

Eser, ihtiva ettiği yerli ve yabancı kaynakların tamamından oluşan bibliyografyadan sonra içeriğini ilgilendiren deyim ve tabirlerin yer aldığı İndex ile sona ermektedir. (s. 523- 548)

Dünya tarihinde çok üstün savaşçılık özellikleriyle tanınan Türklerin, tarih boyunca kazandıkları büyük zaferlerin temelinde, onların savaşlardaki üstünlükleri yanında, kullandıkları silahlar ve bu silahların diğer benzerlerinden daha etkili olmasını temin eden, teknik özellikleri de vardır. Zira bu hususiyetler Türkleri, diğer milletlerden (Çin, Roma, Bizans) üstün tutmuş ve bu bakımdan silah, Türklerde bir kültür unsuru olarak ortaya çıkmıştır. Türk kültüründe silah sadece savaş zamanlarında değil, aynı zamanda barış dönemlerinde de, günlük hayatta kullanılan ve vazgeçilmez bir unsur olarak Türk milletiyle adeta bütünleşmiştir.

Sonuç olarak denilebilir ki, Erkan Göksu'nun, tanıtımını okumakta olduğunuz eseri, alanında önemli bir boşluğu doldurmakla kalmayacak, aynı zamanda bahsi geçen sahada çalışacak genç araştırmacılara yol gösterici bir rehber niteliği olma özelliğini de taşıyacaktır.